

CENTRUM BADAŃ OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 29-35-69, 628-37-04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 21-07-57, 628-90-17

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00-503 W A R S Z A W A
TELEFAX: 29-40-89

BS/250/83/91

OPINIA PUBLICZNA O POLITYCE EKONOMICZNEJ RZĄDU
I STANIE POLSKIEJ GOSPODARKI

Komunikat z badań

Warszawa, sierpień 1991 r.

Lipiec¹ był kolejnym miesiącem, w którym odnotowano obniżenie się społecznego zaufania do polityki gospodarczej rządu. W opinii ponad połowy uczestników sondażu (57%) obecna polityka rządu nie stwarza szans wyjścia z kryzysu gospodarczego, zaś 38% badanych jest przeciwnego zdania. Ujemny wskaźnik aprobaty "netto" wzrósł ponad dwukrotnie - z minus 9 do minus 19.

								CBOS
"Czy, Pana(i) zdaniem, polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?"								
	XI 90	I 91	II 91	III 91	IV 91	V 91	VI 91	VII 91
(w procentach)								
Tak	43	43	45	48	67	47	41	38
Nie	38	11	23	27	26	39	50	57
Trudno powiedzieć	19	45	32	25	8	14	9	5
Aprobata "netto"	5	32	22	21	41	7	-9	-19

Częściej niż inne grupy społeczno-zawodowe nie widzą szans na wyjście z kryzysu gospodarczego ludzie w wieku 25-29 lat, mieszkańcy wsi i małych miasteczek, regionu środkowowschodniego, osoby z wykształceniem podstawowym, rolnicy, oceniający własną sytuację materialną jako złą, deklarujący lewicowe poglądy polityczne i przynależność do związków zawodowych skupionych w OPZZ, a także przekonani, że sytuacja w naszym kraju idzie w złym kierunku. Dostrzegają je natomiast najczęściej osoby w wieku 40-49 lat i powyżej 60. roku życia, mieszkańcy wielkich miast, regionu południowego, legitymujący się wyższym wykształceniem, inteligencja i kadra

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia"(18) zrealizowano w dniach 12-14.07.1991 r. na 1000-osobowej ogólnopolskiej próbie losowej dorosłej ludności.

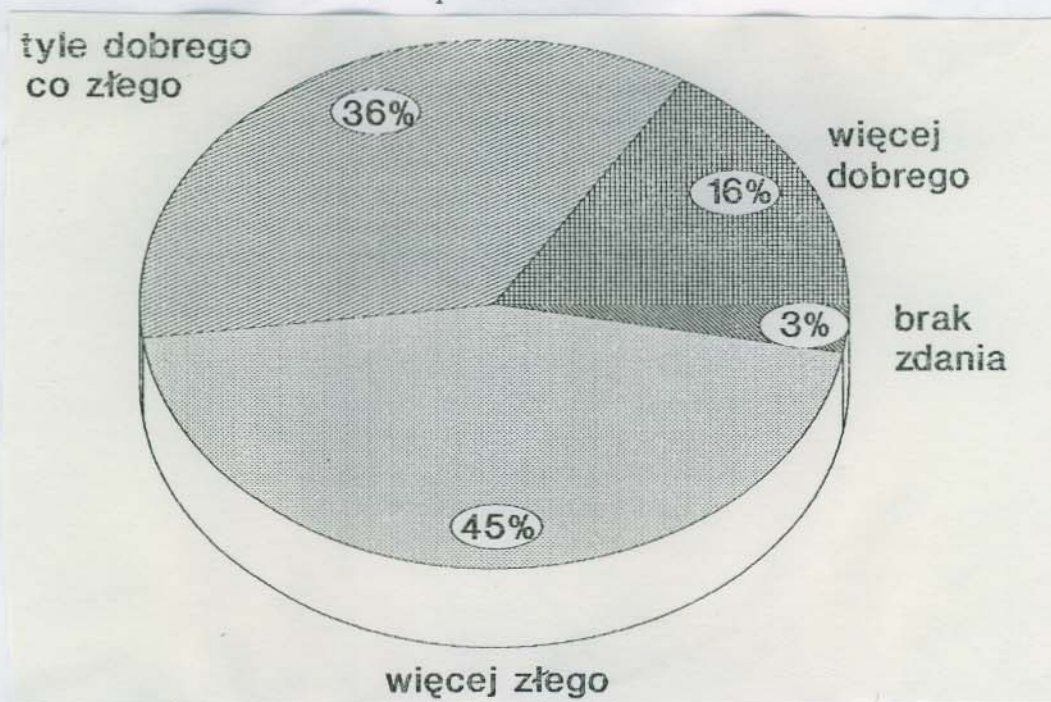
kierownicza, dobrze sytuowani, deklarujący prawicowe poglądy polityczne i przynależność do NSZZ "Solidarność" oraz przekonani o dobrym kierunku rozwoju sytuacji w kraju (tab. 1 aneksu).

Trzeci miesiąc z rzędu spada też poparcie dla programu Balcerowicza. Nie akceptuje go co drugi dorosły Polak, 22% aprobuje, a 27% za mało o nim wie. Przewaga przeciwników programu nad jego zwolennikami wzrosła od ubiegłego miesiąca o 10 punktów procentowych - z 18 do 28%.

								CBOS
"Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do programu Balcerowicza?"								
	XI 90	I 91	II 91	III 91	IV 91	V 91	VI 91	VII 91
	(w procentach)							
Popieram go	31	30	20	31	37	21	24	22
Nie popieram go	24	29	32	27	25	38	42	50
Za mało o nim wiem	31	26	34	29	36	32	31	27
Trudno powiedzieć	13	15	14	12	1	8	3	1
Aprobata "netto"	7	1	-12	4	-12	-17	-18	-28

Zróznicowanie poparcia według cech socjodemograficznych (tab. 2 aneksu) jest zbliżone do zróznicowania ocen szans uzdrowienia sytuacji gospodarczej.

Zdaniem 45% badanych realizacja programu Balcerowicza przynosi Polsce więcej złego niż dobrego, 16% sądzi, że jest odwrotnie, a 36% dostrzega tyle samo korzyści co strat (rys. 1.)

Rys. 1. Ocena korzyści i strat wynikających z programu Balcerowicza

Nadal maleje społeczna akceptacja zjawiska bezrobocia jako koniecznego warunku przemian gospodarczych. W czerwcu zgadzało się z tą opinią 31% dorosłych Polaków, w lipcu 26%; przeciwnego zdania było odpowiednio: 63 i 69%.

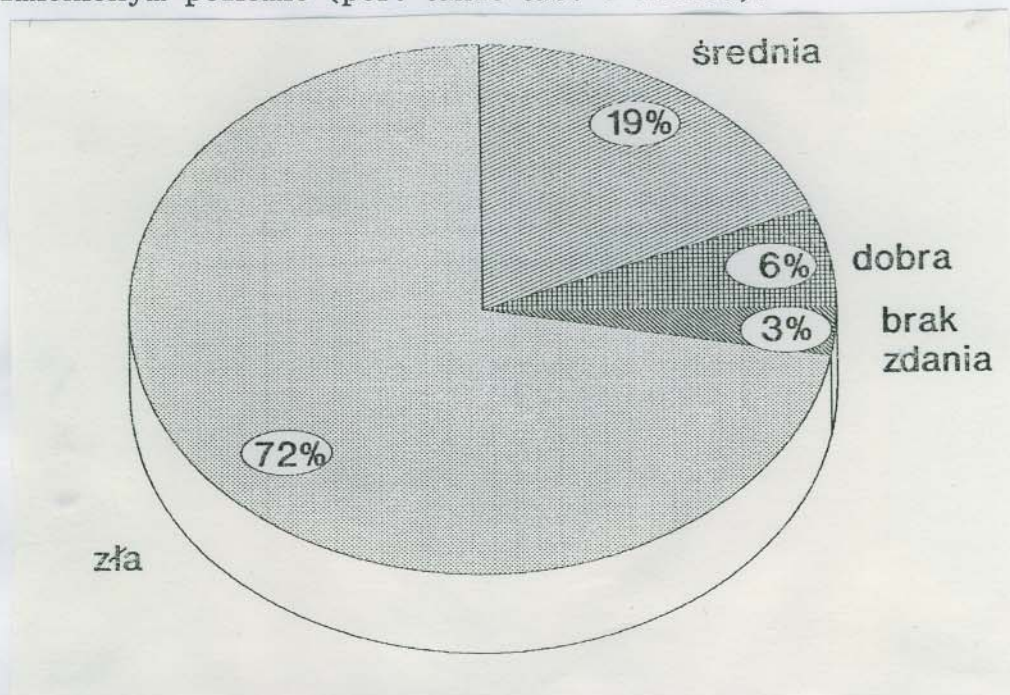
	XI 90	I 91	II 91	IV 91	VI 91	VII 91
Tak	42	37	33	32	31	26
Nie	57	61	65	59	63	69
Trudno powiedzieć	1	2	2	9	6	5

Na nie zmienionym poziomie pozostało osobiste zagrożenie utratą pracy.

CBOS					
"Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty pracy?"					
	XI '90	I '91	IV '91	VI '91	VII '91
	(w procentach)				
Tak	48	39	46	56	55
Nie	52	55	47	39	39
Trudno powiedzieć	0	6	7	6	6

Opinie o obecnej i przyszłej sytuacji gospodarczej

Wyniki sondażu wskazują na dalsze pogorszenie ocen sytuacji gospodarczej (rys. 2, tab. 1). Znacząco zmniejszyła się liczba ocen pozytywnych (o blisko połowę: w czerwcu 11%, w lipcu 6%). Odsetek ocen negatywnych wzrósł o 8 punktów procentowych - z 64 do 72. Oceny średnie pozostały na nie zmienionym poziomie (por. także tab. 3 aneksu).

Rys. 2. Oceny sytuacji gospodarczej

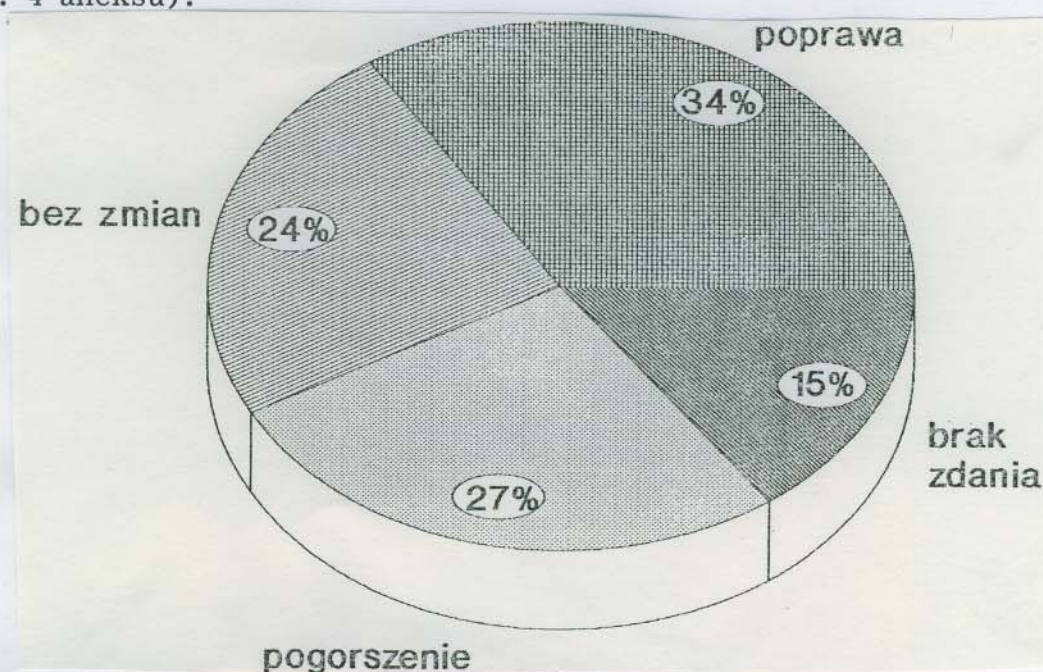
Tabela 1

w procentach

Oceny sytuacji gospodarczej kraju	Wskazania respondentów według terminów badań:										
	VII 90	IX 90	X 90	XI 90	I 91	II 91	III 91	IV 91	V 91	VI 91	VII 91
Dobra	9	14	15	8	13	13	15	20	8	11	6
Średnia	24	27	24	21	26	26	25	26	17	19	19
Zła	62	53	53	65	53	55	53	48	70	64	72
Brak zdania	5	6	8	5	7	6	7	6	5	6	3

Prognozy sytuacji gospodarczej są względnie stałe (rys. 3, tab. 2).

Od czerwca praktycznie nie zmieniło się dodatnie saldo wskazań (por. także tab. 4 aneksu).

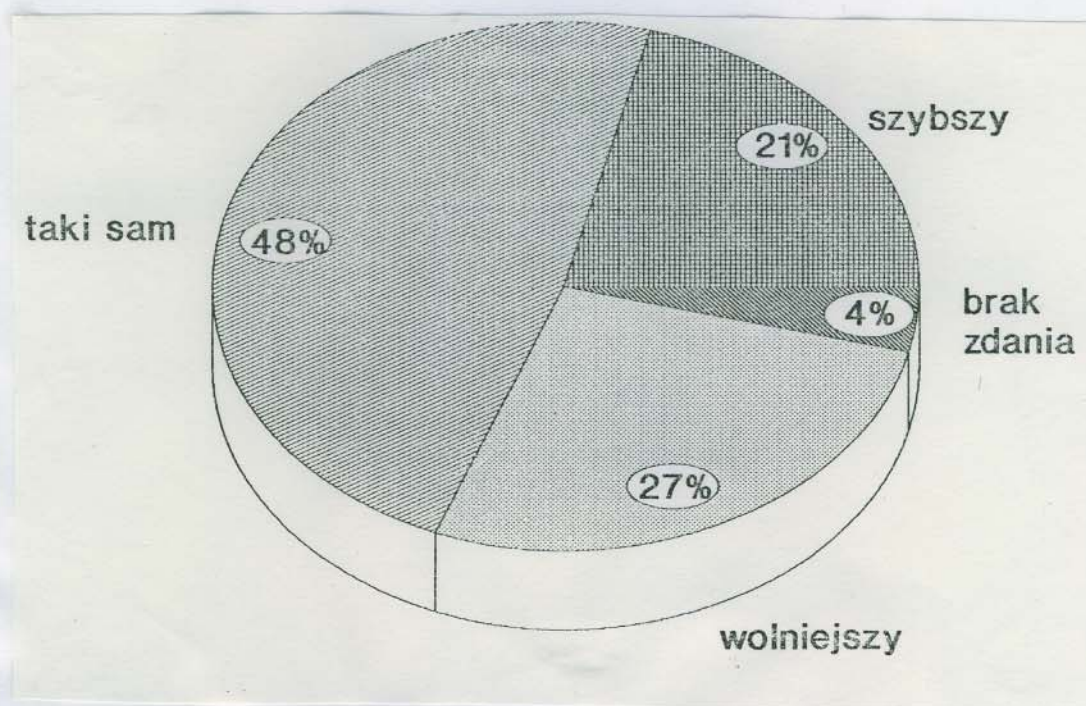
Rys. 3. Prognozy sytuacji gospodarczej

Tabela 2

w procentach

Kierunek zmian sytuacji gospodarczej	Wskazania respondentów według terminów badań:										
	VII 90	IX 90	X 90	XI 90	I 91	II 91	III 91	IV 91	V 91	VI 91	VII 91
Poprawa	47	47	47	49	47	41	43	48	38	36	34
Bez zmian	16	18	19	15	16	19	20	19	24	19	24
Pogorszenie	19	19	14	13	15	20	19	16	22	30	27
Brak zdania	18	16	20	23	21	20	18	17	16	15	15

Najwięcej (48%) respondentów jest przekonanych, że w ciągu najbliższych dwóch lat rozwój gospodarczy kraju będzie taki sam jak obecnie, 27% sądzi, że będzie on wolniejszy, a 21% że szybszy (4% nie ma zdania w tej kwestii).

Rys. 4. Ocena tempa rozwoju gospodarczego

* * *

Zaprezentowane wyniki wskazują, że nadal maleje zaufanie do polityki gospodarczej rządu i poparcie dla programu Balcerowicza, który w społecznej ocenie coraz częściej przynosi straty niż korzyści. Wzrasta zaniepokojenie społeczeństwa stanem polskiej gospodarki, a wynikające z tego prognozy na przyszłość nie pozwalają ludziom spodziewać się niczego dobrego.

Tabela 1

Charakterystyka badanych	Odpowiedź na pytanie: "Czy polityka rządu stwarza szanse wyjścia z kryzysu gospodarczego?"			
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
	w procentach			
Ogółem	38	57	4	999
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	39	58	3	476
Kobiety	38	56	6	523
<u>Wiek</u>				
Do 24	42	56	2	107
25-29	24	70	6	99
30-39	34	61	5	254
40-49	43	54	3	166
50-59	39	59	2	149
60 lat i więcej	43	50	7	224
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	29	65	6	412
Miasto	45	52	3	587
<u>Wielkość miasta</u>				
Do 20 tys.	34	63	3	127
od 21 do 100 tys.	44	53	3	176
od 101 do 500 tys.	46	50	4	157
501 tys. i więcej mieszkańców	54	42	3	127
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	33	61	6	167
Północno-wschodni (Białystok)	39	59	1	74
Północny (Gdańsk)	39	57	4	101
Południowy (Katowice)	53	41	6	172
Południowo-wschodni (Kraków)	41	56	3	154
Środkowo-wschodni (Lublin)	21	65	14	65
Środkowo-zachodni (Poznań)	34	63	3	152
Południowo-zachodni (Wrocław)	35	63	2	114
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	33	62	5	419
Zasadnicze zawodowe	37	60	4	248
Średnie	46	49	5	263
Wyższe	49	49	1	69
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	68	28	3	57
Pozostali umysłowi	47	59	3	201
Pracownicy handlu i usług	56	41	3	66
Robotnicy wykwalifikowani	34	62	4	262
Robotnicy niewykwalifikowani	37	59	4	131
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	29	57	14	58
Rolnicy	24	72	4	177
Prywatni przedsiębiorcy	39	59	2	44
<u>Dochody osobiste respondentów</u>				
Do 750 tys. zł.	26	67	7	203
751-1500	39	57	4	461
1501-2250	41	54	4	187
2251-3000	51	45	4	82
3001-3750	36	64	0	22
3751-4500	73	27	0	15
Powyżej 4500 tys. zł.	53	47	0	17
<u>Ocena warunków materialnych</u>				
Złe	30	64	6	571
Przeciętne	48	49	3	365
Dobre	56	43	2	63
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewica	26	70	3	155
Centrum	36	60	4	488
Prawica	53	44	3	255
Trudno powiedzieć	30	56	13	92
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
NSZZ "Solidarność"	50	48	1	66
OPZZ	29	64	7	55
Innych	32	62	5	40
Nie należący do żadnych	38	57	4	829
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji</u>				
Dobry	75	21	4	236
Zły	20	77	4	561
Trudno powiedzieć	47	46	7	201

Tabela 2

Charakterystyka badanych	Stosunek do programu Balcerowicza:			Liczba osób
	popieram	nie popieram	za mało o nim wiem	
	w procentach			
O g ó ł e m	22	51	27	994
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	24	55	21	473
Kobiety	21	46	33	521
<u>Wiek</u>				
Do 24	14	42	44	108
25-29	16	50	34	95
30-39	18	56	25	254
40-49	29	54	17	164
50-59	27	56	17	149
60 lat i więcej	26	42	31	224
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	11	57	31	409
Miasto	30	46	24	585
<u>Wielkość miasta</u>				
Miasto do 20 tys.	14	60	26	127
od 21 do 100 tys.	33	45	21	177
od 101 do 500 tys.	29	45	25	156
501 tys. i więcej mieszkańców	44	33	23	125
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	24	57	19	165
Północno-wschodni (Białystok)	12	58	30	74
Północny (Gdańsk)	24	44	33	101
Południowy (Katowice)	30	38	32	172
Południowo-wschodni (Kraków)	22	47	31	153
Środkowo-wschodni (Lublin)	8	80	12	64
Środkowo-zachodni (Poznań)	24	48	28	151
Południowo-zachodni (Wrocław)	21	54	25	114
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	15	54	30	418
Zasadnicze zawodowe	18	54	28	247
Średnie	32	44	24	260
Wyższe	45	41	14	69
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	59	34	7	56
Pozostali umysłowi	31	40	28	200
Pracownicy handlu i usług	35	30	35	66
Robotnicy wykwalifikowani	20	54	26	260
Robotnicy niewykwalifikowani	16	53	30	131
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	14	62	24	58
Rolnicy	6	64	30	177
Prywatni przedsiębiorcy	28	53	19	43
<u>Dochody osobiste respondenta</u>				
Do 750 tys. zł.	11	64	24	202
751-1500	22	49	29	459
1501-2250	24	43	33	186
2251-3000	36	41	23	81
3001-3750	36	64	0	22
3751-4500	47	40	13	15
Powyżej 4500 tys. zł.	47	35	18	17
<u>Ocena warunków materialnych</u>				
Złe	14	58	28	567
Przeciętne	31	43	26	364
Dobre	48	30	22	63
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewica	16	61	23	155
Centrum	21	51	29	486
Prawica	34	42	24	253
Trudno powiedzieć	11	55	34	91
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
NSZZ "Solidarność"	30	48	21	66
Skupionych w OPZZ	27	56	16	55
Innych	20	62	17	40
Nie należący do żadnych	22	50	28	824
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji</u>				
Dobry	45	27	28	233
Zły	12	64	24	559
Trudno powiedzieć	24	41	34	201

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena sytuacji gospodarczej:				Liczba osób
	dobra	średnia	zła	trudno powiedzieć	
Ogółem	6	19	72	3	1000
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	6	18	75	1	477
Kobiety	6	21	69	4	523
<u>Wiek</u>					
Do 24	6	26	62	6	108
25-29	3	17	78	2	99
30-39	7	14	78	1	254
40-49	4	25	68	3	166
50-59	10	19	68	3	149
60 lat i więcej	4	20	71	4	224
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	4	18	75	2	412
Miasto	7	20	69	3	588
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	5	18	76	1	127
21-100	9	17	71	3	177
101-500	6	23	65	6	157
501 tys. i więcej mieszkańców	9	23	65	3	127
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	7	22	68	2	168
Północno-wschodni (Białystok)	7	13	74	5	74
Północny (Gdańsk)	13	16	65	6	101
Południowy (Katowice)	6	31	59	5	172
Południowowschodni (Kraków)	4	22	73	1	154
Środkowowschodni (Lublin)	1	12	81	5	65
Środkowozachodni (Poznań)	3	16	82	0	152
Południowo-zachodni (Wrocław)	8	10	80	2	114
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	5	17	74	4	419
Zasadnicze zawodowe	6	20	71	3	248
Średnie	7	23	67	2	264
Wyższe	4	16	80	0	69
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	9	19	68	3	57
Pozostali umysłowi	6	23	70	1	201
Pracownicy handlu i usług	8	18	70	4	66
Robotnicy wykwalifikowani	8	20	68	4	263
Robotnicy niewykwalifikowani	4	20	72	5	131
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	7	21	69	3	58
Rolnicy	1	14	83	2	177
Prywatni przedsiębiorcy	16	18	66	0	44
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 750 tys. zł	7	14	77	2	203
751-1500	5	21	71	3	462
1501-2250	5	22	68	5	187
2251-3000	4	21	74	1	82
3001-3750	9	18	73	0	22
3751-4500	20	20	53	7	15
Powyżej 4500 tys. zł	23	18	59	0	17
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	4	17	76	3	572
Przeciętne	7	23	68	2	365
Dobre	19	22	56	3	63
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>					
Lewica	4	13	80	3	155
Centrum	5	18	73	4	489
Prawica	9	25	64	2	255
Trudno powiedzieć	4	22	73	1	92
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>					
Należący do:					
NSZZ "Solidarność"	3	24	71	1	66
Skupionych w OPZZ	11	24	65	0	55
Innych	5	12	82	0	40
Nie należący do żadnych	6	19	71	3	830
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji</u>					
Dobry	14	38	45	2	236
Zły	2	10	85	3	562
Trudno powiedzieć	7	23	66	3	201

Tabela 4.

w procentach

Charakterystyka badanych	Prognoza sytuacji gospodarczej:				Liczba osób
	poprawa	bez zmian	pogor - szenie	trudno powiedzieć	
Ogółem	34	24	27	15	999
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	33	27	27	12	476
Kobiety	34	21	27	18	523
<u>Wiek</u>					
Do 24	33	29	24	14	108
25-29	24	35	32	8	99
30-39	32	24	30	14	253
40-49	36	25	26	13	166
50-59	31	23	31	15	149
60 lat i więcej	40	16	22	22	224
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	29	23	29	18	412
Miasto	37	24	26	13	587
<u>Wielkość miasta</u>					
Do 20 tys.	31	30	27	12	126
21-100	37	23	28	12	177
101-500	36	22	25	16	157
501 tys. i więcej mieszkańców	43	22	21	13	127
<u>Region</u>					
Środkowy (Warszawa)	33	21	36	11	168
Północno-wschodni (Białystok)	39	11	35	15	74
Północny (Cdańsk)	30	18	35	17	100
Poludniowy (Katowice)	38	25	17	19	172
Poludniowowschodni (Kraków)	44	26	14	16	154
Środkowowschodni (Lublin)	21	23	35	20	65
Środkowozachodni (Poznań)	30	38	24	7	152
Poludniowo-zachodni (Wrocław)	25	19	33	22	114
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	30	24	26	20	419
Zasadnicze zawodowe	35	29	25	10	247
Średnie	40	18	29	12	264
Wyższe	26	27	32	14	69
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja, kadra kierownicza	42	17	25	16	57
Pozostali umysłowi	38	17	31	13	201
Pracownicy handlu i usług	47	26	14	14	66
Robotnicy wykwalifikowani	37	20	27	15	263
Robotnicy niewykwalifikowani	28	32	20	20	131
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	16	40	30	14	57
Rolnicy	27	23	33	18	177
Prywatni przedsiębiorcy	27	41	29	2	44
<u>Dochody osobiste respondenta</u>					
Do 750 tys. zł	28	26	30	15	203
751-1500	34	24	25	17	461
1501-2250	34	21	32	13	187
2251-3000	38	22	27	13	82
3001-3750	45	14	32	9	22
3751-4500	33	27	13	27	15
Powyżej 4500 tys. zł	47	41	6	6	17
<u>Ocena warunków materialnych</u>					
Złe	27	26	29	18	571
Przeciętne	41	21	25	12	365
Dobre	51	24	17	8	63
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>					
Lewica	24	20	39	17	155
Centrum	34	22	30	14	489
Prawica	42	29	16	12	254
Trudno powiedzieć	28	27	20	25	92
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>					
Należący do:					
NSZZ "Solidarność"	36	26	29	9	66
Skupionych w OPZZ	25	18	36	20	55
Innych	40	40	17	2	40
Nie należący do żadnych	34	23	27	15	829
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji</u>					
Dobry	66	17	8	9	236
Zły	19	29	38	14	561
Trudno powiedzieć	38	18	18	25	201